

बृहन्मुंबई मधील पदपथावर राहणाऱ्या
रहिवाश्यांचे पुनर्वसन- "महात्मा गांधी
पथक्रांती योजना.

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन निर्णय क्र. मुंविप्र-२००६/३६८/प्र.क्र. ७९/०६/विशेष प्रकल्प,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- १० नोव्हेंबर, २००६

प्रस्तावना :

बृहन्मुंबई शहरांची लोकसंख्या सुमारे एक कोटी बारा लक्ष एवढी असून त्यापैकी सुमारे ५४ टक्के लोक झोपडपट्ट्यांमध्ये राहत आहेत. त्यांचे जीवनमान सुधारण्याचे शासनाचे प्रयत्न असून या संदर्भात वेळोवेळी अनेकदा योजना आखल्या आहेत. वरील झोपडपट्टीवासीयांपैकी सुमारे २५००० लोक मुंबईतील प्रमुख रस्त्यांवर वास्तव्य करीत आहेत. त्यामुळे मुंबई शहरातर्गत साधारणतः १०० किलो मीटर लांबीचे रस्ते दोन्ही बाजूला किंवा एका बाजूला झोपड्यांनी व्यापलेले असल्याने वाहतुकीस मोठ्या प्रमाणात अडथळा निर्माण होतो. या झोपडपट्ट्या रस्त्यांवरच असल्याने त्यांना आवश्यक त्या सुविधा पुरविणे शक्य होत नाही. या रस्त्यांवर मोठ्या प्रमाणावर वाहतूक असल्याने अनेकदा अपघात होऊन पद पथावर राहणाऱ्या व्यक्ती या अपघातांना बळी पडतात. या सर्व कारणांमुळे मुंबईमधील गृहनिर्माण सुविधांमध्ये सुधारणा करण्याच्या धोरणाचा एक भाग म्हणून महाराष्ट्र शासनाने "महात्मा गांधी पथक्रांती योजना" राबविण्याचा निर्णय घेतला आहे. या योजनेतर्गत येत्या दोन वर्षांमध्ये इतर ठिकाणी रहिवासी जागा व पायाभूत सुविधा देऊन त्यांचे पुनर्वसन केले जाईल व रिकाम्या झालेल्या पदपथांची दुरुस्ती व सुशोभिकरण करून रस्ते सुधारण्याचे काम हाती घेण्यात येईल.

शासन निर्णय :-

या आदेशान्वये बृहन्मुंबई शहरांतर्गत पदपथावर राहणाऱ्या सुमारे २५००० नागरीकांचे पुनर्वसन करण्याचा निर्णय महाराष्ट्र शासन घेत आहे. पुनर्वसनाचे हे काम "महात्मा गांधी पथक्रांती योजना" या नावाने मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (एमएमआरडीए) व बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांच्या संयुक्त विद्यमाने खाली नमूद केल्याप्रमाणे केले जाईल.

१. या योजनेचा समन्वय साधण्याचे काम मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडे सोपविण्यात येत असून त्याकरीता एक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची (पी.एम.यु) स्थापना करावयाची आहे. या प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षामध्ये बृहन्मुंबई महानगरपालिका तसेच झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (Slum Rehabilitation Authority) या संस्थामधील प्रतिनिधीचा समावेश राहील. प्रकल्प व्यवस्थापक म्हणून बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या उपायुक्त दर्जाचा एक अधिकारी नियुक्त केला जाईल.

२. सदर "महात्मा गांधी पथक्रांती योजना" ही शासनाच्या धोरणानुसार पात्र असलेल्या झोपडीधारकासाठीच मर्यादित असेल.
३. प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष सर्व प्रथम रस्ते निहाय झोपडपट्टीवासीयांचे सर्वेक्षण करून शासकीय / सेवाभावी संस्थांच्या मदतीने त्यांची यादी तयार करेल.
४. या योजनेसाठी गठण केलेली संनियंत्रण समिती कोणकोणत्या रस्त्यांवरील झोपडपट्ट्यांचे पुनर्वसन करावे याचा प्राधान्यक्रम ठरवेल. तसेच कोणत्या रस्त्यांवरील झोपडपट्ट्यांचे पुनर्वसन बृहन्मुंबई महानगरपालिका व कोणत्या रस्त्यांचे मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणांकडून केले जाईल हेही संनियंत्रण समिती निश्चित करेल.
५. झोपडपट्टीवासीयांचे पुनर्वसन करण्याकरीता लागणाऱ्या जागेचा अंदाज घेऊन हे पुनर्वसन खाजगी जमीनीवर, विकास नियंत्रण नियमावली (D.C. Rules) च्या नियम ३३ (१०) च्या ३.११ अंतर्गत करता येईल किंवा कसे याचा अंदाज संनियंत्रण समिती घेईल व आवश्यक असेल तर त्यासाठी दैनिक वृत्तपत्रांमध्ये जाहिरात देऊन खाजगी विकासकांकडून प्रस्ताव मागविण्यात येतील. जर सदर जाहिरातीस योग्य तो प्रतिसाद मिळाला नाही तर मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण व बृहन्मुंबई महानगरपालिका यांचेकडे उपलब्ध असलेल्या सदनिका पदपथावरील किती झोपडीधारकांना देता येतील याची माहिती घेऊन व जर पुनर्वसनासाठी जमीनीची आवश्यकता असेल तर विकास योजनाअंतर्गत विस्थापितांच्या पुनर्वसनासाठी (Housing for Dishoused) किंवा पब्लिक हाऊसिंग यासाठी राखीव असलेल्या जागेचा विचार संनियंत्रण समिती करेल.
६. जसजसे पदपथावरील झोपडीधारकांचे पुनर्वसन केले जाईल, तसतसे पदपथ सुधार कार्यक्रम बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने आखून राबवावयाचे आहे. याकरीता पदपथावरील झोपडपट्टी सर्वेक्षणाबरोबर त्या त्या पदपथांच्या दुरुस्तीसाठी व त्यावर पुन्हा अतिक्रमण होणार नाही यासाठी किती खर्च येईल याचाही अंदाज घेण्यात येईल. बृहन्मुंबई महानगरपालिका त्याप्रमाणे आवश्यक तेवढी आर्थिक तरतूद आपल्या अर्थसंकल्पात करेल.
७. वरील योजना २ वर्षांमध्ये पूर्ण करावयाची असल्यामुळे प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाने समयबद्ध कार्यक्रम आखून वर्ष २००६-०७ मध्ये १०,००० व २००७-०८ मध्ये १५,००० पदपथांवरील झोपडपट्टीवासीयांचे पुनर्वसन करावे. पहिल्या टप्प्यामध्ये पी.डी.मेलो रोड, सेनापती बापट मार्ग, इ.मोसेस रोड, केशवराव खाडे मार्ग व भायखळा क्षेत्रातील पदपथांवरील झोपडपट्टीवासीयांचे पुनर्वसन शक्यतो ३१ जानेवारी, २००७ पर्यंत पूर्ण केले जाईल.

८. **संनियंत्रण समिती :-** वरील योजना कालबद्ध पद्धतीने राबविली जाईल यासाठी मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे अध्यक्षतेखाली एक संनियंत्रण समिती स्थापित करण्यात येत आहे, यामध्ये खालील अधिकाऱ्यांचा समावेश राहिल.

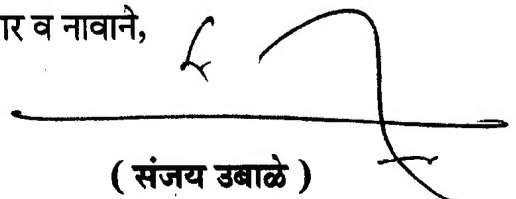
१) मुख्य सचिव,	अध्यक्ष.
२) प्रधान सचिव (१), नगर विकास विभाग,	सदस्य.
३) प्रधान सचिव, गृहनिर्माण विभाग,	सदस्य.
४) सचिव (विशेष प्रकल्प),	नियंत्रक व सदस्य.
५) आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण,	सदस्य.
६) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका,	सदस्य.
७) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण,	सदस्य.
८) उपाध्यक्ष, म्हाडा,	सदस्य.
९) सेवाभावी संस्थेचा एक प्रतिनिधी,	सदस्य.
१०) प्रकल्प व्यवस्थापक, मुंबई ट्रान्सफॉर्मेशन सपोर्ट युनिट,	सदस्य.

९. वरील कार्यक्रम कालबद्ध पद्धतीने पूर्ण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे वेळापत्रक राहिल :-

१) संनियंत्रण समितीची स्थापना	:	१० नोव्हेंबर, २००६
२) प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची स्थापना	:	१५ डिसेंबर, २००६
३) पदपथावरील झोपडपट्ट्यांचे सर्वेक्षण	:	३१ डिसेंबर, २००६
४) पुनर्वसनाचा आराखडा	:	१५ जानेवारी, २००७
५) पहिल्या टप्प्यातील निवडक रस्त्यावरील झोपडपट्टी वासियांचे पुनर्वसन.	:	३१ जानेवारी, २००७
६) दहा हजार झोपड्यांचे पुनर्वसन	:	३० जुलै, २००७
७) उर्वरित पंधरा हजार झोपड्यांचे पुनर्वसन	:	३० जून, २००८
८) ५० टक्के पदपथांची सुरक्षा, दुरुस्ती व सुशोभीकरण	:	३१ डिसेंबर, २००७
९) १०० टक्के पदपथांची व रस्त्यांची दुरुस्ती.	:	३१ डिसेंबर, २००८

१०. सदर शासन निर्णय गृहनिर्माण विभाग व नगर विकास विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय उबाळे)
सचिव (विशेष प्रकल्प)

सामान्य प्रशासन विभाग.

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 - २) मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 - ३) मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 - ४) सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 - ५) सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई
 - ६) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, महापालिका मार्ग, मुंबई.
 - ७) पोलीस आयुक्त, पोलीस आयुक्त कार्यालय, क्रॉफर्ट मार्केट जवळ, मुंबई.
 - ८) अध्यक्ष, मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, शुरजी वल्लभदास रोड, बॅलार्ड पियर, मुंबई.
 - ९) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, म्हाडा, म्हाडा भवन, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-५१
 - १०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, म्हाडा भवन, बांद्रा (पूर्व), मुंबई-५१
 - ११) महानगर आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, बांद्रा-कुर्ला संकुल, मुंबई-५१
 - ११) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, प्रियदर्शनी पार्क, नेपियन्सी रोड, मुंबई.
 - १२) सचिव (विशेष प्रकल्प) सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
 - १३) प्रकल्प व्यवस्थापक, मुंबई ट्रान्सफॉर्मेशन सपोर्ट युनिट, आखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे कार्यालय, फोर्ट, मुंबई.
 - १४) निवड नस्ती.
-